

Chájé Szára – Sára halála

Chájé Szára Hetiszakasz tartalma חיי שרה

Sára 127 éves korában meghal és Hebronban, a Machpéla barlangban temetik el, amelyet Ábrahám 400 sékel ezüstért vesz meg Efrontól, a hettitától. – **1Mózes 23.**

Ábrahám elküldi szolgáját, Eliezert, ajándékokkal megrakodva, Charánba, hogy az feleséget találjon a fia, Izsák számára. A falu kútjánál Eliezer jelet kér Istentől: amikor a hajadonok kijönnek a kúthoz, ő majd inni kér tőlük; az a lány, aki majd felajánlja, hogy a tevéit is megitatja, az lesz az, akit az Örökkévaló Izsáknak szánt. – **1Mózes 24:1–14.**

Rebeka, Ábrahám unokaöcsének, Betuélnek a lánya megjelenik a kútnál,

és kiállja a „próbát”. Eliezert meghívják otthonukba, ahol az feleleveníti a nap történéseit. Rebeka visszatér Eliezerrel Kánaán országába, ahol összetalálnak a mezőn imádkozó Izsákkal. Izsák feleségül veszi Rebekát, megszereti őt, és megvigasztalódik anyja halála után. – **1Mózes 24:15–67.**

Ábrahám új feleséget vesz magának, Keturát (Hágárt), és újabb hat fiút nemz, de Izsákot nevezi meg egyedüli örökösének. Ábrahám 175 évesen hal meg, és két legidősebb fia, Izsák és Ismáél, Sára mellé temeti el. – **1Mózes 25:1–18.**

Szakaszunk — Chájé Szára (1Mózes 23–25:18.) — Sára ősanyánk halálával kezdődik. Sára 127 éves korában hunyt el. Ábrahám, temetkezési helyet keresve, hosszas alkudozás után megveszi a Máchpéla barlangot a hettita törzsfőnöktől, és ott temeti el feleségét. Később odatemetik Ábrahámot is, majd Izsákot, Jákobot és feleségeiket. Ábrahám elküldi szolgáját szülőföldre, Mezopotámiába, hogy a családjából feleséget hozzon fiának. A küldetés sikerrel jár, és Izsák feleségül veszi Rebekát, Betuél lányát.

שבת שלום

EMBERBARÁT HETILAP NAGY FUVÁROS ZSINAGÓGA

ב"ה

Chájé Szára – (חיי שרה)

Gyermekeinkért felelősek vagyunk! Tudunk a pénzünkre vigyázni – és a gyermekeinkre tudunk?

Egyszer régen egy vallásos zsidó utazott Kelet-Európában és bement a zsinagógába egy olyan városban, ahol nem sokkal azelőtt halt meg a sohet (kóser vágó). A helyi hentesnek nem volt, aki levágja a csirkéket és majdnem be kellett zárnia a boltját. Akkor találkozott ezzel a zsidóval, és látta rajta, hogy istenfélő (talán kalapot és szakállt viselt). Megkérdezte tőle, hogy ő kóser vágó-e? Miután igenlő választ kapott, munkát ajánlott a zsidónak. Az elvállalta a munkát, és kért egy kis pénzt a hentesről, mondván, hogy még csak most érkezett és szüksége lenne pár dologra. A hentes azt mondta neki: „Hiszen egyáltalán nem ismerlek, hogy adhatnék neked kölcsönt?” „Rám biznád a közösséged minden tagjának szellemi jólétét, úgy, hogy sosem láttál ezelőtt, de amint kérek pár rubelt, már nem ismersz?”

A hetiszakaszmese elmeséli az első siduh (párválás) történetét. Ábrahám elküldi hűséges szolgáját, Eliézert, hogy találjon feleséget a fiának, Izsáknak. Odaad Eliézernak egy dokumentumot, amiben minden vagyonát Izsákra hagyja, és ünnepélyes esküvel megesketi Eliézert, hogy ne Kánaánita lányt hozzon, hanem Ábrahám eredeti családjából való lányt Izsáknak. Milyen csodálatos Ábrahám! Egyetlen iratban megvált minden vagyonától csak azért, hogy segítsen Eliézernak megtalálni a megfelelő párt a fia részére. „És vett a szolga tíz tevét urának tevéi közül és elment; urának minden java az ő kezében volt.” Emlékszünk, hogy Ábrahám letétet kért Eliézertől a rábízott vagyonért? Nem, szó sem esik letétről, sem bármilyen más igazolásról, vagy akár kézfo-gásról, amit Ábrahám kért volna a pénz miatt.

És mi az, amiről viszont igenis megeskette Őt? Nem a pénz, hanem a menyasszony! Hogy annak a lánynak, akit Izsák feleségül vesz, milyen legyen a természete, na, arra nem kevesebbet kért, mint, hogy letetette Eliézernel az ünnepélyes esküt! Micsoda lecke ez a fontossági sorrendről! Mi az, ami számít nekünk? Mik azok a dolgok, amiket igazán értékelünk? Ha a pénzünkről van szó, azt elzárva kell tartani, lakat alatt, acélszéfben. De vajon mennyire őrizzük a gyerekeinket? Ugyanilyen mértékben figyelünk rájuk, hogy kivel mennek szórakozni, kivel járnak, és hova mennek, mit csinálnak?

Ábrahám aggódott, hogy a nem megfelelő asszony rossz hatással lesz a fiára. Mennyivel jobban kell most aggódnunk nekünk, akiknek a gyerekei már sokkal kevésbé istenfélők, mint Izsák volt a maga idejében! Ugyanakkor a gyerekeknek is komolyabban kéne venniük szüleik tanácsát. Hiszen a tapasztalat azt mutatja, hogy a szülők sokszor meglátnak olyan dolgokat, amit a szerelemtől elvakult fiatalok nem látnak.

A szingliség jelensége a mai zsidó világ legnagyobb társadalmi problémája. Az emberek idősebb korban házasodnak, vagy egyáltalán nem házasodnak. Az idő telik, a biológiai órák ketyegnek, sokan lekésik, hogy családot alapítsanak. Aztán a kétségbeesett emberek kétségbeesett döntéseket hoznak, amit később még meg is bánnak.

Ábrahámtól megtanulhatjuk, hogy szülőként a mi felelősségünk biztosítani, hogy gyermekeink a megfelelő körökben mozogjanak, és ne érjék őket nem kívánatos hatások. Adja Isten, hogy gyermekeink megtalálják a hozzájuk illő párt, minél előbb, annál jobb, és építsenek együtt olyan szép és erős zsidó családokat, akikre mind büszkék lehetünk!

Glitzenstein Chaim Shaul rabbi

Darvas István rabbi tanítása a hetiszakasról

חיי שרה

Sára temetését követően Ábrahám gondoskodni kíván fiáról, és elküldi Eliezert, a damaszkuszi szolgát, hogy megtalálja Izsák számára a megfelelő asszonyt. Eliezer megérkezik Lábán házába, ahol látszólag barátságosan fogadják: „És elébe tettek, hogy egyék, de azt mondta: Nem eszem, míg el nem mondtam szavaim. És ő mondta: Beszélj!” (24:33). Látszólag semmi izgalmas nem történik, Eliezer érkezését követően nem az elé tett ételekből fogyaszt, hanem küldetését kívánja teljesíteni. Rabbijaink igen szép kimit kerekítettek az ártatlannak tűnő mondatból. Történetük alapjául a **ויושם** (vájuszám – „elébe tettek”) kifejezés szolgál, amely magában foglalja a **DO** (szám – fűszer) kifejezést, amit már csak a **המוות** (hámávet) szóval kell bővíteni, és kész a sztori: meg akarták mérgezni a derék szolgát!

A „krimi” folytatása: „miután látták (Betuél és Lábán) az ékszereket Rebeka karján, összefogtak, hogy megölik Eliezert, és megszerzik vagyonát. Látták azonban, hogy két tevét felemel és átviszi a folyón (Eliezer egyes feltételezések szerint nem volt más, mint Óg, a legendás erejű óriáskirály). Azt mondta egyik a másiknak: nem bírjuk megölni. Tányért tettek elé és mérget bele, de Ábrahám érdemében megcserélődtek a tányérok, Betuél evett belőle és meghalt”.

A kérdés kínálja magát: honnan vették maguknak a bátorságot mestereink, hogy ennyire elrugaszkodjanak a tórai elbeszéléstől? Valószínűleg a következő mondat indította el gondolataikat: „és mondták fivére meg anyja: Maradjon a leány velünk néhány (hó)napig, vagy tízig és azután menj el.” (24:55).

Jól látható, hogy Betuél, az apa nincs említve, és a Tóra nem számol be eltűnésnek okáról, találni kell magyarázatot, amivel kapcsolatban viszont további kérdést kell feltennünk: miért ennyire rosszhiszeműt?

Alighanem Lábán miatt, akiről a Tórában a későbbiekben hosszasan olvashatunk, többek közt becsapja, majd üldözi Jákobot, és bár végül békét kötnek egymással, percnyi kétségünk sem marad (?) gonoszságát illetően.

A mostani párásából megtudjuk, hogy családjuk nem a legtökéletesebben működik, ami (mestereink szerint) kiderül abból, hogy Rebeka Eliezer érkezéséről nem szüleinek, hanem bátyjának számol be először (24:29-31), valamint ami végképp gyanússá teszi: apját megelőzve (szavába vágva) válaszol a hozzájuk intézett kérdésre (24:50). Eliezer és az isteni akaratot azonban nem tudták legyőzni.

Izsák megházasítása előtt Ábrahámnak gondoskodni kellett Sára eltemetéséről, némi alkudozást követően megállapodtak a hettita Efron-nal: „Egy föld négyszáz sekel ezüstért, köztem és közted, mi az? Halottadat pedig temesd el.” 23:15).

Ábrahám megvásárolta Mahpéla barlangját, azt a helyet, mely a későbbiekben nem csupán nagyjaink temetkezési helyeként lesz ismert, miként ez a következő idézetből is kitűnik. „Rabbi Judán mondta Rabbi Szimon nevében: három hely kapcsán a világ népei nem vádaskodhatnak Izrael ellen, mondván: rabolt zsákmány az a kezeitekben. Ezek: Mahpéla barlangja, amit Ábrahám teljes áron vásárolt a hettita Efron-tól, a Szentély (a Mória-hegy, amit Dávid király szerzett meg a jebuszi Ornán-tól) és József sírja” (pontosabban a terület, melyen fekszik, Jákob vette Hámortól).

„És vett a szolga tíz tevét ura tevéi közül, és elment” (24:10). A hitére támaszkodó ember is megbetegszik néha, és Izrael bölcseit már régóta foglalkoztatta, hogy ilyen esetben szabad-e gyógyszert bevenni, vagy kizárólag az Örökkévaló segítségére támaszkodhatnak?

Napjainkban szinte mindenki rávágna a háláhá által támogatott választ, miszerint természetesen szabad gyógyszert is használni, de ez a gondolat nem egyik napról a másikra született meg.

EMBERBARÁT HETILAP NAGY FUVÁROS ZSINAGÓGA

ב"ה

Darvas István rabbi tanítása a hetiszakasról

חיי שרה

A Vilna Gáon például nem szedett gyógyszert, mert úgy vélte, hogy alapvetően nem kell a betegnek ilyen segítség, viszont mindenki mást arra bízott, hogy szedjen, ha kell. Mi köze e nézetnek Rámbán-hoz, Rásihoz, és Ábrahám tevéihez?

Ábrahám szolgálja, Eliezer úgy indult el megfelelő asszonyt találni Izsáknak, hogy elvitt magával Ábrahám tevéiből tizet. Ebben az időben az emberek többsége nem ügyelt arra, hogy zablát tegyen állataira, annak ellenére, hogy így elkerülhetetlen volt, hogy más legelőről egyenek. A midrás hoz egy vitát arról, hogy vajon Ábrahám állatai zablával voltak-e ellátva vagy sem.

Az első vélemény szerint Ábrahám állatai valóban zablázva voltak, hogy megakadályozzák őket a legelésben, ezáltal a lopásban. Azonban Ráv Huna és Ráv Jirmijá rámutat egy nehézségre ezzel az elképzeléssel kapcsolatban.

Beszéltek a nagy rabbi, Ráv Pinhász ben Jáir szamaráról, aki nem evett tiltott ételeket. Innen van a Talmud, Hulin traktatusában álló gondolat, miszerint Isten nem teszi lehetővé a cádikok állatainak, hogy bűnt kövessenek el.

Ha Ráv Pinhász ben Jáir azon a szinten volt, hogy a szamara nem követhetett el bűnt, akkor ez mennyivel inkább igaz kell legyen Ábrahám esetében, vagyis Ábrahám tevéire nem kellett zablát tenni.

A midrás kérdése eldöntetlen marad. A kommentárok közt eltérés van abban a kérdésben, hogy melyik a korrekt vélemény. Rási az elsőt (zabla!), Rámbán viszont – Ábrahám nagysága, igaz volta miatt – a második véleményt (nem zabla!) fogadja el. Ábrahám cádik volt, az állatai nem lophattak, akkor mégis miért kellett volna rájuk zabla?

Többek közt a prágai Máhárál is azt válaszolja, hogy az első álláspont is egyetért azzal, hogy Ábrahám tevéi nem lophattak, mégis zablát kellett rakni a tevékre az „éjn szomhim ál hánész”, azaz a „nem támaszkodunk csodára” alapelv miatt. Ezen alapelv szerint Ábrahám nem vihette olyan helyre az állatait, ahol a „derek hátéva” (a természet rendje) alapján legeltek volna állatai egy másik ember földjéről.

Ez elég meggyőző, akkor vajon hogyan állíthatta Ráv Huna és Jirmijá, illetve az őket követő Rámbán, hogy Ábrahám valójában zabla nélkül engedte el tevéit, ezáltal csodára támaszkodott, azt feltételezte, hogy nem fognak legelni az egész úton?

Úgy tűnik, hogy ők sem utasították el az „éjn szomhim ál hánész” alapelvet, csak úgy tartották, hogy ez csupán az átlagemberekre vonatkozik. A cádikoknak – szerintük – nem kell követni ezt az elvet, mert ők támaszkodhatnak a csodára.

Ábrahám a nagyság olyan fokára jutott, hogy élhetett „meál derek hátéva”, azaz a normális természeti törvényeken túl. Helyes volt-e korábban Ábrahámnak elhagyni Izraelt az éhínség idején?

Rási szerint igen, Rámbán szerint nem (sőt, nagy bűn volt), hanem biznia kellett volna Istenben, hogy gondoskodni fog róla. A zsidó hagyomány úgy tarja, hogy Isten nem szívesen változtat a természet rendjén az ember miatt. Ennek oka az, hogy sérülne az ember szabad akarata, hiszen, ha csodás események szemtanújává válna, akkor nem maradna döntési lehetősége, hogy szolgálja Istent vagy sem. Emiatt egy átlagember nem számíthat/támaszkodhat a csodákra, mert ezáltal mintegy kényszerítené Istent, hogy változtasson a természet rendjén, ennek okán pedig sérülne az ember döntési szabadsága.

Egy cádiknak teljesen egyértelmű, hogy minden Istentől van, ezért, ha csodát lát, akkor sem rendül meg.

Forrás: Darvas István rabbi

Raj Tamás gondolatai a temetkezésünk kialakulásáról I. rész

Bevezetés

„Járják be a vándorok a földet, s aki emberi csontra lel, jelet állítson mellé” (**Ezékiel könyve 39:15**). Góg és Magóg bibliai látomásában szól így a próféta, összekapcsolva minden halandó sorsát a végítélet képzetével. Nem véletlen, hogy ebben az ősi jövődőlésben látja igazolását a Talmud annak a régi szokásnak, miszerint emlékjelet, sírkövet állítson az ember hozzátartozói, barátai vagy akár ismeretlen idegenek földi maradványai fölé (**Moéd katan 8a.**). Hiszen az emberiség - és ezen belül különösképp a zsidóság - történetében oly sokaknak nem adatott meg a természetes végtisztesség: testük porrá és hamuvá lett, vagy jeltelenül hever Európa országútjain... Máskor viszont a kövek keltek önálló létre: terebélyes fák emelkedtek föléjük, kusza vadnövények hálózta be őket, madarak raktak fészket közelükben. A felirat megkopott, a kő mállani kezdett, hanyatt vetette magát, lassan a föld alá süllyedt, ahogy könyvünkben a művészi felvételek egyike-másika mutatja.

Rég elporladt kezek emeltek örök emléket, hogy mások nevét megőrizték, s most a kő maga is az enyészeté lett. Olykor az „őr” (az emlékkő) végleg elszakadt őrhelyétől: az idők során diribdarabra tört sírkövet a temető falában helyezték el (mint például Krakkóban), idegen kezek használták fel másodlagosan (többnyire építkezéseknél) vagy éppen szándékos rongálók martaléka lett... És mégis, a maguk kivetettségében, elhagyatott szépségében a közép-kelet-európai zsidó temetők a helyi történelem mindmáig látható, hűséges tanúi maradtak. A környezetébe mélyen és szervesen beágyazódott, sajátos vonásait mégis megőrzött zsidóságnak, e keleti népnek és kultúrájának, érzésvilágának és művészetének a jelen és a jövő számára hírmondó, becses emlékei ők. Könyvünk ezeknek a relikviáknak szerény bemutatását célozza. A temetői szokások és hagyományok, a sírköveken megjelenő ősi jelképek ismertetésével egyúttal segíteni kívánja az érdeklődőt, a jámbor olvasót. Hiszen egymás megértésének és megbecsülésének talán első, legbiztosabb lépése önmagunk és mások jobb megismerése.

TEMETŐ AZ ÓKORBAN

A zsidó nép harmadik ősapjaként tisztelt Jákob, akinek alakját a világirodalom számos alkotója (köztük Thomas Mann) hőségé emelte, a Biblia elbeszélése szerint háromszor állít emlékkövet. Amikor fiatalon kénytelen elhagyni a szülői házat, útközben éjszaka látomás gyötri. Felébredve egy oltárkő alapját helyezi el, és fogadalmat tesz: „az a kő, amelyet emlékművé emeltem, legyen Isten háza” (**héberül Bét-Él, Mózes I. könyve 28:22**). Másodszor - immár meglett emberként - hazatérése alkalmából állít jelet. „Tanú ez a kőhalom” - szól, miközben szakít és egyszersmind szövetséget köt apósával, Lábánnal (**Mózes 1. könyve 31:52**). Gál-éd, a tanúság halma nevet viseli ezért ez a határálló. Végül kedvenc felesége, Ráhel sírja fölé kénytelen Jákob emlékkövet állítani. Az asszony ugyanis a Bét-Él felé vezető úton Benjámin születését nem éli túl. Ramat-Rahél (**Ráhel magaslata**) a neve mindmáig ennek a zarándokhellyé lett ősi síremléknek.

Jákob kőállításai csak töredékét képviselik a Biblia történetében előforduló számtalan utalásnak, amelyek e szokás széles körű gyakorlását bizonyítják. Az ősapák sírja a hebroni Makhpéla-barlang volt. Magát Jákobot (és később Józsefet) is bebalzsamozva ide szállították Egyiptomból, ősei sírjába. (A balzsam mellesleg az ókori Izrael egyik híres terméke, exportcikke volt.) Később, még szintén a Biblia korában Jeruzsálemben is szép számmal épültek díszes sírbarlangok. Az apja ellen lázadó Absolon királyfi még életében állított magának impozáns emlékművet: fia nem lévén, így akarta nevét

Raj Tamás gondolatai a temetkezésünk kialakulásáról I. rész

megörökíteni (**Sámuel II. könyve 18:18**). A tudósok véleménye szerint a ma látható jeruzsálemi Absolon-emplémű (héberül Jad Avsalom) valójában nem Dávid király fiának a síremléke, hanem a közel ezer esztendővel később élt Alexander Jannáj királyé.

A temető héber neve bét hahajim (az élet háza, pontosabban az élők háza), amely kifejezés háttérben szepítő szándék húzódik meg: holtak helyett inkább „élőkről” beszélnek. Nevezik azonban örök háznak vagy öröklét házának (**vö. Prédikátor könyve 12:5**), minden élő számára kijelölt háznak (**Jób könyve 30:23**), sőt a halál udvarának is (**Brakhot 23a.**). A legősibb időben a temető pompás fákkal díszített, ligetszerű hely volt. Szorgos kezek ügyeltek épségére, természetes környezetére, ahol a magányra, elmélkedésre vágyó ember kedvére sétálhatott. Ezért nevezték a zsidó temetőt a rómaiak később hortus Judaeorumnak (zsidókertnek). A Talmud elbeszélése szerint Nabakudonozor babilóniai uralkodónak, aki később Jeruzsálem elpusztításával tette ismertté nevét, szolgálai azt jelentették, hogy a zsidók temetői gyakorta fényesebbek és lenyűgözőbbek, mint az ő királyi palotái (**Szanhedrin 96b.**).

Az ókori Izrael kétségkívül leghíresebb temetői emlékműve a Makkabeusok modiini sírja volt, amelyet az ötödik fivér, az i.e. 141-ben királlyá és főpappá lett Simon emelt. Az emlékmű kétoldalt faragott köveit hét egymásra néző, oszlopokkal körülbástyázott piramis tartotta: így kívánta Simon megörökíteni apja, anyja, négy testvére és önmaga emlékét. A köveket szarvak (a dicsőség jelképei) díszítették, tetején kőből formált harci szerszámok és tengerre néző hajók magasodtak, hogy aki tengeri úton érkezik az országba, már messziről lássa azokat (**Makkabeusok I. könyve 13:27-29**).

A temetői kultusz az időszámításunk kezdetére már a nép körében is elterjedt, s ez a gazdasági helyzet romlásával egyre égetőbb problémát okozott. Az értékes sírkő, a temetési költségek és a drága halotti ruhák rendkívüli módon megterheltek a lakosságot. A kor legtekintélyesebb mestere, Rabban Gamliél ezért - mindmáig érvényes - rendeletet hozott, miszerint senkit sem szabad másként eltemetni, mint egyszerű gyolcs (len) ruhába burkolva (**Koéd katan 7b.**). A fehér halotti ruha hagyományos neve takhrihim (göngyöleg), s azóta szokás, hogy nem varrnak rá zsebet: nem vihetünk magunkkal semmit a túlvilágra, ahol egyébként is minden ember egyenlő (**vö. Jób könyve 3:13-19**). Meleg időben, kánikulában - az elhunyt iránti tiszteletből - illatos pálmalevelet szoktak az ókor végén a halott mellé temetni: ez az egyetlen dísz, amit a Talmud megenged (**Béca 6a.; Brakhot 53a.**). Mivel annak idején ez volt az egyetlen megtúrt „luxus” a temetőben, a lakosság igyekezett - néha túlságosan is - élni vele. Hizkijáhu király jeruzsálemi sírja például úgymond - mindig tele volt fűszerekkel (**Baba kanra 16b**). Amikor az idősebb Nátán rabbi meghalt, tanítványa, az előkető rómaiból zsidóvá lett Akylas (Onkelosz) hetven mérő fűszert égetett el a holttest mellett (**Avoda zara I la.**).

Joggal feltételezhetjük, hogy Rabban Gamliél intézkedése, a gyolcsruhában, lepedőben való temetkezés nem valami új törvény lehetett, hanem inkább visszatérés az ősi szokáshoz. A makkabeus kort megelőzően ugyanis (akárcsak azt követően) a zsidó temetők meglehetősen szerény zsákmányt nyújtanak csupán a régészeknek, hiányzanak az értékes „sírmellékletek”. A mester fia, az ugyancsak nagynevű tudós Simon ben Gamliél minden bizonnyal szintén a fenti megfontolásból - kijelentette: igaz embereknek, tudósoknak és jámboroknak nem szükséges értékes kőből való emlékművet állítani: elhangzott szavaik az ő igazi emlékezetük (**Skalim 2, 7.**).

Folytatjuk...

Ismeretlen zsidók nyomában IX. (Kármán Tivadar) I. rész

Szöllőskislaki Kármán Tódor, német nevén Theodore von Kármán, született Kármán Tivadar Mihály (Budapest 1881. május 11. – Aachen 1963 május 6.) gépészmérnök, fizikus, alkalmazott matematikus, akit az amerikai légierő (USAF) védőszentjének becéznek, és a szuperszonikus repülés atyjaként, valamint a rakétatechnológia és hiperszonikus űrhajózás egyik úttörőjeként is ismernek. Tudta nélkül a német repüléstechnika alapjainak letételével a német légierő, a Luftwaffe kifejlesztéséhez is sokban hozzájárult.

Mint fizikus és alkalmazott matematikus nagyban hozzájárult a hidrodinamika és a modern gázdinamika, illetve az aerodinamika huszadik századbeli fejlődéséhez. Számos kutatóintézet, valamint nemzeti és nemzetközi irányító bizottság megteremtésével, megszervezésével vagy irányításával bízták meg. Segítségét számos ország nagyra becsüli. Kármán Tódor egy csehországi származású budapesti zsidó család harmadik gyereke volt, a család mindkét ágában számos intellektuális előddel. Felmenői között szerepel többek között Júda Löw ben Becalél tudós rabbi is. Apja, Kármán Mór, a filozófia és a neveléstan neves budapesti egyetemi tanára volt, és nagy tekintélyt szerzett az egyetemi középiskolai tanárképzés gyakorlatának alakításában. A közoktatásban végzett munkájáért elnyerte a szöllőskislaki nemesi előnevet. Édesanyja Kohn Ilka. Bátyja Kármán Elemér (1876–1927) kriminálpedagógus, pszichológus, jogász volt.

Oktatása magánúton kezdődött. A számtan volt a kedvence, és emlékezőtehetségét testvérei már korán felismerték, amikor ámulatukra hatéves korában képes volt öt- és hatjegyű számokat fejben hiba nélkül összeszorozni. Apja azonban attól tartva, hogy fia a tehetségét számtani mutatványok cirkuszi bemutatására fogja majd használni, azt kívánta, hogy humán tárgyakkal, művelődési tartalmakkal is foglalkozzék. Iskolai oktatása kilencéves korában kezdődött a budapesti mintagimnáziumnak is nevezett M. Kir. Tanárképző Intézet Gyakorló-Főgimnáziumában.

1898-ban megnyerte az ország legjobb matematika és természettudomány tanulójának szánt országos Eötvös Loránd-díjat, és érettségije után külföldre készült tiszta matematikát tanulni, de apja idegösszeroppanása, valamint anyagi okok miatt Budapesten kellett maradnia. Így apja kívánságának engedve, aki fiát egy gyakorlati pálya felé igyekezett irányítani, a Jóhírű Királyi József Műegyetemre iratkozott be, ahol a neves Bánki Donát professzor irányítása alatt tanult, az egyetem gépészmérnöki karán. Az egyetemet 1902-ben, 22 éves korában fejezte be, kitüntetéssel.

Az egyetem végeztével egyéves sorkatonai szolgálatra hívták be az osztrák–magyar közös hadseregbe. Hazatértevel Bánki Donát professzor hidraulika tanársegédjeként kapott alkalmazást a Műszaki Egyetemen, de a Ganz gyár tanácsadójaként is dolgozott.

1906-ban Kármán a Magyar Tudományos Akadémia ösztöndíjával Németországba utazott tanulmányai folytatására a Göttingeni Egyetemen, ahol a neves Ludwig Prandtl professzor felügyelte alatt a hidrodinamikával és aerodinamikával együtt határréteg-elméleten dolgozott. Nagy befolyással volt rá Prandtl mellett David Hilbert és Felix Klein is; ez növesztette a repülés elmélete iránti különös érdeklődését. Így amikor a repülőalkatrészei szilárdságának a problémája merült fel és a Krupp gyár egy hidraulikus prést ajánlott fel nagy fémszerkezetek nyomás alatti eltorzulásának tanulmányozására, amihez matematikai modellezést is csatolt, ezt a témát választotta doktori értekezésére, ami mind magyarul mind németül megjelent nyomtatásban. A doktori diplomával együtt egy „privát docens” állásfelajánlást is kapott.

Ismeretlen zsidók nyomában IX. (Kármán Tivadar) I. rész

Később a Zeppelin Léghajóépítő Társaságnak lett egy szélcsatorna használatára szüksége, aminek megépítését a Göttingeni Egyetemre bízták. Kármán a szélcsatorna használatával végrehajtott tanulmányai közben figyelt fel 1911-ben egy váltakozó irányba forgó örvény kialakulására egy lapos akadály mögött, amit róla neveztek el Kármán-örvénysornak, vagy -örvényútnak; ez utóbbi elnevezés az örvények váltakozó irányát az utcák váltakozó oldali megvilágításához hasonlítja. Ez idő alatt Kármán Max Born fizikussal is társult az atomok mozgásának tanulmányozására, a rácsdinamika Fourier egyenletek általi leírásával. Egy rövid félét a Selmezbányai Bányászati Akadémián töltött el professzori állásban, de amikor látta, hogy ott nem kaphat elég anyagi támogatást kísérleti munkára visszatért Göttingenbe.

1913-ban elfogadta az aacheni Technische Hochschule által felajánlott és az aacheni Aeronautikai (Repüléstani) Intézet igazgatói állásával járó tanári állást a „Repüléstan és Mechanika” tanszék élén. A kutatóintézetben hamarosan egy erős kutatócsoport megszervezésébe kezdett a kísérleti berendezés lényeges megjavításával, egy szélcsatorna megtervezésével is. Hugo Junkers közeli segítőtársa lett a Junkers J-1 szállító-repülőgép aerodinamikai megtervezésében. Ennek az első konzolos tartású szárnyal ellátott, kizárólag fémfelépítésű repülőnek a szárnyprofilterveit diákjai értékelték ki az egyetem szélcsatornáján.

Az első világháború kitörésével 1914-ben ismét besorozták az osztrák–magyar hadseregbe. Idejét nagyrészt a Bécs melletti Aerodinamikai Laboratóriumban töltötte, ahol késedelem nélkül egy repülőfejlesztési kísérleti laboratóriumot rendezett be szélcsatornával. Itt Petróczy István, Zurovetz Vilmos és Asboth Oszkár közreműködésével egy a helikopter elvein alapuló, de csak egy helyben lebegő kötött tüzéségi megfigyelőeszközt terveztek, építettek és üzemeltettek, amit később PKZ néven szabadalmaztattak. A háború végén 1918-ban visszatért Magyarországra arra számítva, hogy talán a magyar tudományos oktatási rendszer alapvető modernizálásában kap fontos szerepet. A Tanácsköztársaság idején közoktatási népbiztos-helyettesként dolgozott az Oktatásügy Minisztériumban, de később a feladatot reménytelennek ítélte. A kommün bukása után ez a pozíció nem is maradt meg, és 1920 őszén Kármánt a MAeSz (Magyar Aero Szövetség) is kizárta tagjai közül. Így visszatért Aachenbe az Aeronautikai Intézet és az egyetem „Repüléstan és Mechanika” tanszékének vezetésére. A város melletti faluban, a holland határ túloldalán, Vaalsban lakott.

Aachenben – a német repülőgépgyárosok anyagi támogatásával – a szilárd akadályok áramló folyadékokra és gázokra való hatását, a turbulenciaelméletet, és a gázok szilárd testekre gyakorolt emelőerejét (repülőgép szárnyprofil) tanulmányozva intenzív alapvető kutatási programba kezdett nem is sejtve, hogy ez milyen lényeges előnyt szolgáltat majd a modern német légierő, a Luftwaffe létrehozásához a második világháború idejére.

Folytatjuk...

Akiben nincs büntudat az emberekkel szemben, nincsen abban istenfélelem sem.

Der, vos hot nisht keyn shuld in mentshn, hot aoykh keyn mura fun got.

RECEPT-TÁR

Fűszeres Marhahúsos Curry sűrű szafttal

Valódi íz bomba az indiai fogás, a lassú tűzön, vajpuhára főtt hús átveszi a fűszerek és a szósz ízét, mennyei lesz.

A „vindaloo” névre hallgató étel különlegessége, hogy picit fanyar, ugyanis ecettel készül, abból viszont az enyhébb, almaboros változattal. Ebben az ecetes-paradicsomos-fűszeres szószban fő aztán vajpuhára a hús, miközben átveszi az aromákat. Nagyon komplex, izgalmas ízvilágú lesz ez a fogás, ha szereted az indiai curryket, ezt is

garantáltan imádni fogod.

Hozzávalók:

Hús:

1 kg kockázott marhahús

1 tk só

ízlés szerint bors

3 ek olaj

Szósz:

1 fej vöröshagyma

3 gerezd fokhagyma

2 tk garam masala

1 tk római kömény

1 tk fűszerpaprika

1 tk kurkuma

1 tk chilipehely

fél tk gyömbér

fél tk fahéj

2 ek sűrített paradicsom

0,6 dl almaborecet

2,5 dl alaplé

Elkészítés:

A hagymákat pucoljuk meg, a vöröshagymát vágjuk finomra, a fokhagymát reszeljük le. Ha még nincs összevágva, kockázzuk össze a marhahúst. Sózzuk, borsozzuk.

Forrósítsunk olajat egy serpenyőben, adjuk hozzá a húst. Pirítsuk körbe minden oldalán, míg barna nem lesz, majd tegyük félre. Ha szükséges, öntsünk még olajat a serpenyőbe, majd dobjuk bele a vöröshagymát. Dinszteljük a hagymát 10-15 percig, míg enyhén karamellizálódik. Ekkor adjuk hozzá a fokhagymát is. 1 perc múlva szórjuk rá a garam masalát, római köményt, paprikát, kurkumát, chilit, gyömbért, fahéjat. Keverjük mindent össze. Amikor illatoznak, adjuk hozzá a paradicsomot, keverjük egybe. Öntsük fel az almaecettel, melegítsük 2-3 percig, míg a serpenyő aljára ragadt pörzsanyagok feloldódnak. Ekkor öntsük fel az alaplével, majd tegyük vissza a marhahúst is. Forrásig melegítsük.

Ekkor vegyük alacsonyra a lángot, fedjük le a lábast, hagyjuk főni 60 percig. Időközönként keverjük meg.

Kóstoljuk meg, sózzuk, ha szükséges. Ha túl ecetes az ízlésünknek, adjunk hozzá 1-2 tk. cukrot, majd melegítsük vele össze.

Rizzsel, vagy kenyérral tálaljuk, (ha mártogatni, tunkolni szeretnénk).

Forrás: (streetkitchen)

Az ukrainai zsidók 73%-nak választani kell az étel és a fűtés között

Lassan 9 hónapja folyik az ukrán-orsz háború, és ez egyre súlyosabb hatással van a polgári lakosságra, különösen a kemény téli hónapok beköszöntével.

Komoly aggodalomra ad okot egy friss felmérés, amelyet 600 – különböző területen élő – ukrainai zsidó megkérdezésével végzett a Keresztények és Zsidók Nemzetközi Szövetsége (IFCJ).

E szerint az ukrainai zsidók csaknem háromnegyede (73%) arra számít, hogy a téli anyagi szükségletek kielégítése érdekében választania kell a lakás fűtése és az élelmiszervásárlás között.

Az ukrán zsidók szinte mindegyike (97%) azt állítja, hogy a háború nehézségeket okozott az otthonuk téli fűtésében, több mint kétharmaduk (68%) pedig azt mondta, hogy nem tudja, hogy képes lesz-e fűteni, és csaknem fele (47%) azt mondja, hogy ismer legalább egy embert, aki nem lesz képes rá.

A válaszadók fele pedig azt mondta, hogy nincs elég meleg ruhája erre a télre.

A felmérést 600 jelenlegi és volt zsidó lakos körében végezték Ukrajna városaiban, köztük Kijevben, Odesszában, Lvivben, Dnyiproban, Csernyihivban, Zsitomirban, Cserkasziban és másokban telefonon és írásos kérdőívek segítségével, írja a jpost.com.

“A felmérés eredményeinek fényében és több mint 600 000 elkötelezett adományozónk segítségével minden reményünk megvan arra, hogy a kiegészítő támogatás segít a helyi zsidó közösségnek felkészülni és megbirkózni az előttünk álló hideg téli hónapokkal.” – mondta Yael Eckstein, az IFCJ elnöke.

Az IFCJ ugyanis bejelentette, hogy 6,5 millió dollár értékű segítséget utalnak át a helyi zsidó közösségekkel együttműködő szervezeteknek. A pénzügyi támogatást több tízezer idős és gyermek élelmiszer- és gyógyszerellátására, meleg ételek, fűtőtestek és egyéb melegen tartási eszközök vásárlására fordítják majd Ukrajnában.

A szervezet a háború kitörése óta jelentős szerepet játszik az ukrán zsidó közösség tagjainak Ukrajnából való evakuálásában, élelmiszerrel, gyógyszerekkel és élelmiszerrel való ellátásában, valamint egy támogatási és segélyvonal létrehozásában.

Az IFCJ 23 millió dollár sürgősségi támogatást osztott szét az ukrainai zsidó közösség számára, valamint 4500 új bevándorlónak segített Izraelbe utazni.

Forrás: (kibic,jpost)

Zsidó Mesék világából

A KIVÁNCSI TRENDELLI

Akár hiszitek, akár nem, volt egyszer egy trenderli, amelyik igen kíváncsi természetű volt. Egyszer forgás közben odaszólt a kiscicának: - Mondd csak, miért ünneplik a hanukát? - Nem jártam én soha iskolába, honnan tudjam - nyivákolta sértődötten. Kérdezd meg Gyurikátói, ő biztosan tudja, hiszen iskolába jár. - Gyurika, miért ünneplik a hanukát? - fordult a trenderli Gyurikához, aki éppen egy nagy pacát ejtett az irkája közepére. A kérdésre Gyurika elpirult, és nem mondott egyebet, mint azt, hogy tudtam, de elfelejtettem. Nem tudom, szokott-e a ti trenderlitek beszélni, de nehogy úgy járjatok, mint Gyurika, hát gyorsan elmondom a hanuka történetét. Réges-régen történt Zsidóország idejében. Hely, ha láttátok volna, milyen erős és bátor zsidók éltek akkor! Ha egyet közülük megbántottak, mindjárt ott termett tíz is, hogy megvédje. Büszke is volt ám mindegyik arra, hogy zsidó. De tisztelték is őket mindenütt! Ha valakinek mégis eszébe jutott, hogy beléjük kössön, vagy vallásukat kicsúfolja, annak aztán elvették alaposan a kedvét, még ha az királynak is született. Hát ebben az időben éppen egy királynak támadt kedve, hogy kikezdjen a zsidókkal. Van sok katonám, elfoglalom országukat - gondolta magában. - Hallom, szép házaik is vannak, benne szép bútorokkal. Jó lesz ez nekem meg harcosaimnak. Meg azt beszélnek róluk, hogy valami Istenet imádnak. Én azt sem tudom, hogy mi az. Majd megparancsolom, imádjanak engemet. Igazán megtehetik, hiszen én király vagyok - düllesztette ki a mellét. - A templomukba pedig majd odateszik a képemet vagy a szobromat, és én megengedem nekik, hogy Isten helyett hozzám könyörögjenek.

A királynak annyira megtetszett ez a gonosz terve, hogy nemsokára felsorakoztatta összes katonáját. Mindegyik kezébe új fegyvert osztatott ki, és a rengeteg harcos így indult el Zsidóország ellen. Ezek olyan hirtelen jöttek, hogy a zsidóknak idejük sem jutott a védekezésre. De az ellenség öröme mégsem tartott sokáig. Egy darabig csak túrték őket, de amikor a templomba is betörték és bemocskolták, vége szakadt a zsidók türelmének. Ki bottal, ki fejszével, ki egy darab téglával rontott a fegyveresekre. - Istenünket aztán nem engedjük! - mondták a fiatalok, az öregek, az ifjak és a gyerekek. Akadt ugyan egy-két gyáva, aki megjegyezte, hogy minden hiába, mert az ellenség erősebb. Ezeknek csak annyit válaszoltak: ha ők többen is vannak, és több a fegyverük is, de mivelünk van az Isten! Az egyik reggel izgatottan rohan be egy vérző homlokú fő katona a királyhoz, és majdnem sírva jelenti: - Jaj, jaj, nagy a baj! Ezek a zsidók vissza mernek ütni! Én csak egy szekrényt loptam el az egyiktől, és máris fejbe vágott. De ez még mind semmi! Egyszerűen kijelentették, nem engedik meg, hogy képedet odategyem Tórájukra. Most pedig tele van velük az utca, s úgy jönnek, közelednek, hogy most is reszketek, ha rájuk gondolok. - Ó, te bohó - felelte pulykavörös arccal a király -, löjtek közibük, mindjárt szétszaladnak. - Felséges királyom, már megpróbáltuk, de ez sem használt. Nem tudjuk megállítani őket. Egy nevet kiabálnak, hogy Isten, és ettől - mondom - úgy megvadulnak, hogy hiába vannak kevesebben, mint mi, egynek olyan ereje támad, hogy tízünktől sem ijed meg. Legokosabb lesz, királyom, ha gyorsan felszedjük sátorfánkat, és meneküljünk, amíg lehet. Így is történt. A kicsiny, de bátor zsidó csapat kiverte az ellenséget. Nem maradt itt még hírmondójuk sem. Mindezt merészségüknek és Isten segítségének köszönhatték. A győzelem után a legelső dolguk az volt, hogy templomba menjenek, és itt köszönetet mondanak Istennek. Előbb persze kitakarították a szennyet, amit az ellenség ott hagyott. Már minden rendben is lett volna, csak éppen a templomi mécses meggyújtása volt hátra. Igen ám, de ide valami olyanfajta olajra volt szükség, amiből az egész országban csak nagyon kevés volt. Hosszas keresgélés után éppen csak annyit találtak, ami alig egy napra volt elegendő. Hát most mi történik? Elmúlik egy nap, és még mindig lobog a mécses lángja. Elmúlik a második nap. Nincs semmi baj! A harmadik napon még mindig szép fényesen ég a mécses. A negyedik, sőt az ötödik napon is. A hatodikon szintén. Nyolc egész napon át égett az egy napra való olaj. Pontosan addig, amíg újat nem szereztek. Ezért gyűjtünk mi is hanukakor gyertyákat, és játszunk vidám játékokat a trenderlivel.

Forrás: (multesjovo)

November havi imaidők

ב"ה

NAGYFUVAROS UTCAI TEMPLOMKÖRZET IMAREND NOVEMBER 1 – 30. KÖZÖTT

1.	kedd		8,00	16,00	7.	C
2.	szerda		7,00	16,00	8.	
3.	csütörtök		7,00	16,00	9.	
4.	péntek	₪16,04	7,00	16,00	10.	H
5.	szombat	Lech-Lechá vége: 17,09	8,00	16,30	11.	
6.	vasárnap		8,00	16,00	12.	
7.	hétfő		7,00	16,00	13.	
8.	kedd		7,00	16,00	14.	E
9.	szerda		7,00	16,00	15.	
10.	csütörtök		7,00	16,00	16.	
11.	péntek	₪15,54	7,00	16,00	17.	S
12.	szombat	Vájérá vége: 17,01	8,00	16,15	18.	
13.	vasárnap		8,00	16,00	19.	
14.	hétfő		7,00	16,00	20.	V
15.	kedd		7,00	16,00	21.	
16.	szerda		7,00	16,00	22.	
17.	csütörtök		7,00	16,00	23.	
18.	péntek	₪15,46	7,00	16,00	24.	Á
19.	szombat	Chájé Szará vége: 16,54	8,00	16,00	25.	
20.	vasárnap		8,00	16,00	26.	
21.	hétfő		7,00	16,00	27.	N
22.	kedd		7,00	16,00	28.	
23.	szerda	Jom Kippur Kotajn	7,00	16,00	29.	
24.	csütörtök	Újhold 1	7,00	16,00	30.	—
25.	péntek	₪15,40 Újhold 2	7,00	16,00	1.	K
26.	szombat	Toldot vége: 16,49	8,00	16,00	2.	I
27.	vasárnap		8,00	16,00	3.	S
28.	hétfő		7,00	16,00	4.	Z
29.	kedd		7,00	16,00	5.	L
30.	szerda		7,00	16,00	6.	É V

Magyarok Tel-Avivban (1921-1958) III. rész

Hajdu Miklós, áttekintve a HOH tevékenységét, büszkén állapíthatja meg Értesítőjében, hogy a magyar aliya seregszemlét tarthat Erecben. „Senki nem akarja a nyelvterületek szerint fölparcellázni a jisuvot, de tartozunk az igazságnak és tartozunk magunknak azzal, hogy hitelesen megállapítsuk: ezren és sok ezren végeznek értékes teremtő munkát Erecben magyarul beszélő zsidók.”

A háborús években aligha gondolhattak utazásra, sokat nem tehettek távolban maradt rokonaikért, barátaikért, a *certifikátok*hoz nehezen jutottak hozzá, mert csak semleges országban adták át. De közzétettek néhány reményteli hírt: az Erecben legálisan tartózkodók külföldön élő közvetlen hozzátartozói (házastárs, tizenhét éven aluli gyerek) bevándorlási engedélyt kaphatnak. Az ehhez szükséges adatfelvételt abban a reményben szervezték meg, hogy az engedélyeket a háború alatt vagy után tulajdonosuk felhasználhatja. A pesti Palesztina Hivatal ötven *certifikátot* bocsáthat ki tizenegy-tizenhat éves magyarországi fiataloknak (ifjúsági *aliya*), az utazásra a vöröskereszt égisze alatt kerül sor. Bárki, aki akár Magyarországon, akár Erecben letétbe helyez a fiatalok hároméves oktatásához szükséges összeget, segíti az ifjúsági *aliya* megvalósítását. A hanukabálokat a Mugarbi filmszínház termeiben rendezték, az Iparos- és Kereskedő szakosztály szemináriumokat, közérdekű tájékoztatókat, táncos teadélutánokat tartott. A politikai és ismeretterjesztő előadások mellől a szórakoztató revü, a humor sem hiányzott. A kultúr bizottságot Feuerstein Emil vezette, az Értesítő dramaturgi, fordítói munkásságáról is beszámolt. A gyerekekre is gondoltak, az első világháború előtt Sala bácsi (Seelenfreund Salamon) a budapesti zsidó gyerekeknek mesélt, Tel-Avivban héber meséket mondott a mesedélutánokon.

A háború alatt újonnan érkezők beépüléséhez nyújtott támogatást hivatásának tekintette a korábban érkezett nemzedék. A nevükben fogalmazta meg Barzilay István a feladatukat:

A mi új bevándorlóink – újak alatt a két év óta Erecbe érkezettek értjük – az ereci építőmunka demokratikus levegőjében szeretnék maguknak kivívni azokat a polgárjogokat, amelyekből Európa terrorszelleme kiközösítette őket. Ezeknek a legszentebb jogoknak a kiverekedésében kell segítenünk az újonnan jötteknek, mert ezek nyelv, cionista nevelés és munkafelkészültség hiányában emigráns szelleműek és idegenek maradnak a mi támogatásunk nélkül Erecben. Ez az ország mindent nyújtana a bevándorlónak, amit vár tőle, de a magyar ajkú bevándorlók nagy tömegei ennek a készségnek és odaadásnak [az] elfogadására szinte képtelenek, mert asszimilált mivoltuk miatt itt újra asszimilálódniuk kell. Ennek az asszimilálódásnak, a jisuvba való beolvadásnak segítőszerve mi vagyunk.

1948-tól a tel-avivi magyar anyanyelvű közösségben újabb társasági, baráti csoportok alakultak. Marton Ernő Rothschild fasori lakásában gyűlt össze az Új Kelet szerkesztősége péntekenként, a társasági együttlét munkamegbeszélést is jelentett. Másoknál rendszeresen vívtak kártyacsatát, és a kártyaasztal mellett vitakoztak az összeszokott társaság tagjai. A Savoy Hotelban vasárnaponként a mérnökök találkoztak terített asztal mellett (Bisseliches Mózes, Spielberger, Sisa Eliezer).

Folytatjuk...

Novák Katalin köztársasági elnök Izraelben járt

A magyar–izraeli diplomáciai kapcsolatok további erősítése érdekében utazott Jeruzsálembe a köztársasági elnök.

Magyarország és Izrael is a béke képviselője – mondta Novák Katalin köztársasági elnök, miután találkozott csütörtökön Isaac Herzoggal, Izrael Állam elnökével Jeruzsálemben.

Magyarország és Izrael között a kapcsolat nagyon erős – hangsúlyozta Novák Katalin, hozzátéve: sokat dolgoznak annak érdekében, hogy ezt a kapcsolatot megőrizzék, erősítsék gazdaságilag és politikailag is. Kiemelte: Magyarország a béke mellett áll ki, és Izrael is egy olyan ország, amely elkötelezett a béke mellett.

Az államfő Isaac Herzog elnök meghívására kétnapos munkalátogatásra érkezett Izraelbe. A szerda–csütörtöki látogatás célja a magyar–izraeli diplomáciai kapcsolatok további mélyítése.

A találkozót követően tett sajtónyilatkozatában a köztársasági elnök emlékeztetett, hogy Magyarország szomszédságában, Ukrajnában tragikus háború dúl, országunk azonban elítéli a putyini agressziót, és békét szeretne.

Novák Katalin az elnöki találkozót követően csütörtökön megbeszélést folytat Benjámin Netanjahu felkért miniszterelnökkel, valamint Jaír Lapid ügyvivő miniszterelnökkel, továbbá találkozik jeruzsálemi keresztény felekezetek képviselőivel is.

Forrás: (index)

Netanjahu telefonon egyeztetett Erdogannal a „kapcsolatok új korszakáról”

Benjamin Netanjahu izraeli miniszterelnök-jelölt telefonon egyeztetett csütörtökön Recep Tayyip Erdogan török elnökkel a „kapcsolatok új korszakáról” – jelentette a Jediót Ahronót című újság hírportálja, a ynet.

Netanjahu legutóbb 2013-ban beszélt a török elnökkel, amikor bocsánatot kért a Marmara hajón történt erőszakos incidens miatt. A 12 perces csütörtöki telefonhívásban abban állapodtak meg, hogy a két ország közötti kapcsolatok „új korszakának” megteremtéséért fognak cselekedni. Netanjahu hivatala bejelentette, hogy a miniszterelnök-jelölt részvétét fejezte ki a héten Isztambulban történt terroristámadás áldozatai iránt, és felajánlotta Izrael segítségét a terrorizmus elleni küzdelemben.

Erdogan köszönetet mondott neki, és részvétét fejezte ki a keddi arieli támadás három izraeli áldozata miatt.

Erdogan korábban már gratulált Netanjahunak választási győzelméhez, és ezt a beszélgetés során megismételte. Netanjahu hivatala szerint a felek megállapodtak abban, hogy Törökország és Izrael kapcsolatában egy új korszak létrehozásán fognak dolgozni együtt. Emellett megvitatták a két ország gazdasági és politikai kapcsolatainak jelentős erősítését célzó lépéseket is.

A két ország augusztusban jelentette be, hogy teljeskörűen helyreállítják a 2018-ban felfüggesztett diplomáciai kapcsolatokat. Az Izrael és Törökország közötti megújított biztonsági együttműködésről is beszéltek, miután júliusban már egyeztettek a biztonságiak egy Törökországban végrehajtani tervezett iráni merénylet megakadályozásában.

Forrás: (ynet)

EMBERBARÁT HETILAP NAGY FUVÁROS ZSINAGÓGA

ב"ה

REJTVÉNY, AGYTORNA (SÁBESZ UTÁNRA)

GARGA- LIZÁLO	A POÉN 1. RÉSZÉ	GONOSZ SZELEM	KISSÉ HÜVÖS!	VÍZZEL TISZTÍT GAUSS, RÖVIDEN	LITER, RÖVIDEN HIDEG ÉV SZAK	STRÁZSA HELYE										
KÖR- SZELET!				SÜLYT MEGHA- TÁROZ GÖRDÜLŐ												
JÉG, NÉMETÜL			LABDA- JÁTEK													
SVÉD ÉS NÉMET AUTÓK JELZÉSE			RÉGIES KEZDÉS!			FÜL BELSEJE!										
NULLA, SEMMI						BARÁT, PAJTÁS										
AZ AÓRTA IS EZ					NÉMÁN ÉKEL!											
					ÉRTÉKES SZÖRME											
RÓMAI 5-ÖS			LÁNYUNK FIA									EMBERI TESTTÁJ	FRIS- SÜLÉS	CSOMÓ- PONT	CENTI- RÖVIDEN ÜGYREND RÉSZÉ!	CSIPÓS LEVELŰ NÖVÉNY
LÉC SZELE!			GYÓGY- SZERGYÁR									A POÉN 2. RÉSZÉ				
A JOULE JELE	TITKON SZEREZ											DÓZIS				E
PUHA, BOLYHOS FONAL	LABDÁT CSAVAR					FLOTTA										
MELLÉK- NÉVKÉPZŐ				CELSIUS, RÖVIDEN	PONTY- FÉLE HAL	A HÁZAT FEDHETI				ALUL, A KÖZEPÉN!						
A MENYÉT ROKONA				NEM IS- MER BE	ÁLLVÁNY, ÁCSOLAT					GÖNGYÖ- LEGSÜLY						
				HÁZI- MUNKÁT VÉGEZ					SZÁJAT KINYIT							
LENVÉGI				HIM NYŰL					A TEVE ROKONA							
AZ URÁN ÉS A KÉN VEGYJELE			SZALON- NAT KÖVESZT PARKOLÓ			NAGY- LELKŰ										
VAGY, RÖVIDEN	SZAK- TERÜLET DUNÁNTŰ- LIVÁROS					HAJÓ- TÖRZS	LATYAK KOZÁK KATONAI VEZETŐ				VÍZBEN ÁLL!					
NYILÁS- ZARÓ					NÖVÉNYI FÓZET						REDŐZÖTT					
CSOMÓT KIBONT					AFRIKAI TÖRZS		RÓMAI HADISTEN									
					VAD- ÁLLAT		SZALAD									
					GÉPET ZSÍROZÓ					ÁLLÓVÍZ PARTJAI!						
ENERGIA, RÖVIDEN				CSUKÓDIK A ZÁR					TERHÉRE LEVŐ	JANUÁR- BAN VANI						
KÖZTEHER				KÖZLEKE- DÉSI CÉG					ÉNEK							
ZÁNKA HATÁRAI!			SÉTÁLÓ			ÍRÓ (IMRE)										
HAJLE- SZORÍTÓ			KÖZÉPEN ÉPÜL!			NÁSZÚT KEZDETE!										
						A BIRTO- KÁBAN				AZONOS MAGÁN- HANGZÓK						
						TESLA, RÖVIDEN				EME						
FORTE, RÖVIDEN	S							KELET- KEZIK								

SPORT HÍREK

MTK Budapest – Pécsi MFC 1-1 Az MTK Budapest kezdőcsapata az alábbi: **Somodi- Varju, Kocsis G., Szépe, Várkonyi - Kata, Stieber, Bognár – Németh, Zuigéber, Kovács M.**

Vezető edző: Horváth Dávid

A labdarúgó NB II 17. fordulójának matinés rangadóján ikszelt az MTK és a PMFC. Sajnos egy bírói hiba megfosztotta az MTK-t a győzelemtől. Szabályos gólt lesnek néztek. NB II-ben nincs VAR.

Összefoglaló:

18. perc: Varju indította Zuigebert, aki egyből középre tette a labdát, az érkező Stieber pedig 13 méterről a jobb felsőbe helyezett (1-0).

27. perc: Egy jobbról beérkezett labdánál nem voltunk elég határozottak, Hadaró pedig kíméletlenül a lécs alá bombázott (1-1).

Edzői nyilatkozat: Sokkal össze szedettebbek voltunk, mint a szerdai, ajkai találkozón. Sajnálom, hogy csak egy gólt tudtunk szerezni. Nem láttam még a meg nem adott gólunk visszajátszását, de jövőre szeretnénk olyan bajnokságban szerepelni, ahol már van VAR.

Honvéd – Ferencváros 0-2! A Honvéd kezdőcsapata az alábbi: **Szappanos - Doka, Cirko- vic, Capan, Doka, - Gomis, Zsótér, Bocskay, - Jónsson, Lukics, Domingues.**

A labdarúgó NB I 16. fordulójában a Budapest Honvéd 2–0-ra kikapott odahaza a Ferencvárostól.

52. perc: Gojak szöglete után Traoré 6 méterről fejtelt a kapu jobb oldalába (0-1).

91+4. perc: Egy hatalmas hiba a Honvéd-védelemben, Capan bakizott, Auzqui pedig a kapuig futott, majd a jobb sarokba passzolt a tehetetlen Szappanos mellett (0-2).

Edzői nyilatkozat: „Ezért hatalmas kihívás elé néztünk. Szeretnék gratulálni az ellenfélnek, illetve a saját játékosaimnak is az erőfeszítésért, ugyanis száz százalékot adtak, ebben nem érheti őket kritika, és ez volt ma a legfontosabb. A védekezés jól működött, kivéve a két gólt. A Ferencváros ellen nem várhatjuk, hogy lesz tíz nagy helyzetünk, ez rendkívül nehéz a Fradi ellen. De voltak azért lehetőségeink, két kapura tartó lövésünk. Voltak helyzeteink, amiket jobban megoldhattunk volna, a támadóharmadban hiányoztak az utolsó passzok, a jobb döntések.”

Kedves Barátaim,

Örömmel értesítelek benneteket, hogy jó pár hét után Dovi fiunk Isten segítségével sokkal jobban van és engedélyt kapott az orvosoktól, hogy hazajöhessen.

Ennek megfelelően, hálával Istennek, aki nagy irgalmában meggyógyítja a betegeket, szombaton már együtt fogadjuk a sábeszt.

Glitzenstein Sámuel És Sosi

EMBERBARÁT HETILAP NAGY FUVÁROS ZSINAGÓGA

ב"ה

LABDARUGÓ VB 2022

A 2022-es labdarúgó-világbajnokság a 22. világbajnokság lesz, melyet Katar rendez, a helyi időjárás miatt a szokásos időszaktól eltérően, november 20. és december 18. között. A rendező országról 2010. december 2-án döntött a Nemzetközi Labdarúgó-szövetség. Ugyanekkor döntöttek a 2018-as labdarúgó-világbajnokság helyszínéről is. A világbajnokság a selejtezőkkel együtt FIFA-rendezvénynek minősül és a FIFA szabályait alkalmazzák. Katar még sohasem szerepelt labdarúgó-világbajnokságon. Ez az első alkalom, hogy a világbajnokságot egy arab országban tartják és 2002 óta az első, amelyet Ázsiában. Az utolsó világbajnokság, amelyen 32 csapat vesz részt, 2026-ban 48-ra emelkedik a résztvevők száma. A világbajnokság nyitómérkőzését Katar és Ecuador játssza, az Al Bayt Stadionban, míg a döntőt 2022. december 18-án rendezik.

Több esetben is lehetett hallani korrupciós vádakat azzal kapcsolatban, hogy miért rendezheti Katar a tornát. Ennek ellenére a FIFA belső nyomozása nem talált problémát, de Michael J. Garcia fővizsgáló megjegyezte, hogy a jelentés sok helyen nem teljes. 2015. május 27-én svájci szövetségi ügyészek nyomozást indítottak a 2018-as és 2022-es pályázatokkal kapcsolatban, korrupció és pénzmosás vádjával. 2018-ban Sepp Blatter, a FIFA korábbi elnöke arra utalt, hogy a pályázatokkal foglalkozó bizottság csalt a rendező kiválasztásának folyamatában. Ezek mellett kritizálták még Katart a munkakörülményekért, amiben a bevándorló munkásoknak dolgozniuk kellett. Különböző jelentések szerint több száz, vagy akár több ezer munkás is meghalhatott az építkezések alatt, és több esetben is emberi jogi sértést fedeztek fel.

A rendezőről 2010. december 2-án döntött a Nemzetközi Labdarúgó-szövetség. Az öt pályázóról a végrehajtó bizottság 22 tagjának szavazatai döntöttek. A rendezés elnyeréséhez egy fordulóban meg kellett szerezni a szavazatok több mint 50%-át. Ha az adott fordulóban nem volt ilyen, akkor a legkevesebb szavazatot kapott pályázat kiesett, és új forduló következett. A szavazás után a végeredményt Joseph Blatter, a FIFA elnöke jelentette be Zürichben. Katar pályázata a legutolsó, negyedik fordulóban nyert az amerikai pályázattal szemben, ezzel elnyerte a 2022-es labdarúgó-világbajnokság rendezési jogát.

Katar a Közel-Kelet első országa, amely világbajnokságnak adhat otthont. Az ország időeltolódása Magyarországhoz képest + 2 óra.

Katar a legkisebb ország, ami valaha világbajnokságot rendezett, megelőzve az 1954-es esemény házigazdáját, Svájcot. Az európai ország háromszor akkora, mint Katar és csak 16 csapatnak kellett otthont adnia. Uruguay és Olaszország (az első két világbajnokság házigazdái) után a harmadik rendező, aki soha nem jutott ki a világbajnokságra, mielőtt megkapta volna a rendezési jogot. Ugyan, mikor Japán megkapta a 2002-es világbajnokság rendezési jogát Dél-Koreával együtt 1996-ban, még nem jutottak ki egyszer se, de ez 1998-ban sikerült a szigetország csapatának.

Egy nyomozás szerint Katar úgy próbált előnyt szerezni, hogy leszerződtették a CIA egy volt ügynökét, Kevin Chalkert, hogy kémkedjen a pályázatok után.

HAJRÁ FIUK

IMAI DŐK, GYERTAGYÚJTÁS, IDŐSEK KLUBJA ESEMÉNYEK

2022. Nov. 18. – 2022. Nov. 25.

DÁTUM	REGGEL	ESTE
18. péntek	7:00	16:00
19. szombat	8:00	16:00
20. vasárnap	8:00	16:00
21. hétfő	7:00	16:00
22. kedd	7:00	16:00
23. szerda	7:00	16:00
24. csütörtök	7:00	16:00
25. péntek	7:00	16:00

Gyertyagyújtás és Szombat kimenetele Budapesten

DÁTUM	ESTE	DÁTUM	ESTE
18. péntek	15:46	19. szombat	16:54
25. péntek	15:40	26. szombat	16:49

POÉN SAROK

A haldokló zsidó az ágyához hívja a családját és az ügyvédjét, majd elkezd a végrendeletet:

- És ne feledjétek, Samuel tartozik nekem 7000 dollárral...

A felesége megszólal:

- Ez az én férjem! Halálán van, de mégis kristálytisztán emlékszik minden apróságra!

- ...ugyanakkor a társamnak, Sidnek tartozom 80.000 dollárral...

A felesége közbevág:

- Jaj, szegény uram, hát már félrebeszélés?!

מ/ם

13. betűnk a Mem,
számértéke: 40.

A mem jelentése: víz.

Nyitott és zárt mem (szóvégi) formában.

פ/ן

Események

Az 5783. évi Luách megvásárolható
Bánki Marinál.

Ára: 1.400 Ft (+36704276451)

November 23.-án szerdán Jajm Kipur
kotajn.

November 24-25.-én (csütörtök-pén-
tek), Rajs Hajdes újhold. (Kiszlév)

EMBERBARÁT IDŐSEK KLUBJA

„IDŐSEK KLUB” -ja, rendezvényeire várjuk kiléni tagjait. Várjuk tagjaink szíves megjelenését és ötleteiket, melyekkel segítik a klub működését. Következő klubrendezvényt november 23.-án, szerdán délelőtt 10:00 órától tartjuk a földszinti klubteremben.

Nagy Fuváros utcai Templomkörzet
Emberbarát Templomegylet

Budapest. 1084
Nagy Fuváros utca 4.
Tel: 334 27 31

Email: nagyfuvaros@gmail.com
<https://www.facebook.com/Nagyfuvaros4>

Felelős kiadó: Streit Sándor
Szerkesztő: Streit Gábor